

Zaman Gazetesi

20/12/2011

Herkül Millas

Son yıllarda okul kitaplarıyla ilgilenmedim. 1990'lardaki özel merakım azalmıştı, çünkü hem Türkiye'de hem Yunanistan'da karşı taraf için kullanılan rahatsız edici ifadeler okul kitaplarından azar azar çıkarılmıştı. Bendeki izlenim, iyiye doğru bir gidişin başlamış olduğuydu. Hâlâ eksiklikler vardı ama en azından çocukların beynini yıkayan kaba ifadeler ve nefret söylemi çok azalmıştı. Artık, örneğin 1989 yılında olduğu gibi, Yunan tarafı "Türkler sarı ırktandır, barbardır"; Türk tarafı da "Yunanlılar, kundaktaki çocukları acımasızca öldürebileceklerini daha o zaman göstermişlerdi" gibi sözler kullanmıyordu.

Yanılmışım. Son aylarda okul kitapları -maalesef- yeniden ilgi alanıma girdi. Yunanistan'da M. Repusi'nin hazırladığı, 2006-2007 yıllarında okutulan, fırtınalara neden olan ve sonunda baskılar sonucu müfredattan kaldırılan ilkökul kitabı için bir yazı yazmam istendi. Yazı, bütün dünyada yaşanan "tarih savaşlarını" konu edinen bir kitap için. "Tarih savaşı", farklı tarih

yorumlarına ve bunların çatışmasına verilen isimdir. Ama Yunan sağıının (milliyetçilerinin, ırkçıların da diyebilirsiniz) bu kitapta beğenmediği neydi? En önemli şikâyetleri bu kitapta Türklerin yeterince kötü gösterilmemeleriydi! Örneğin 1922 yılında Yunanlıların yenilişi sonucunda Anadolu'da yaşanan acı olaylar bu okul kitabında örtülü bir biçimde anlatılmaktaydı; daha doğrusu anlatılmamaktaydı. Osmanlı yönetimi dönemi de dengeli bir biçimde ele alınmaktaydı. Bunu birileri "karşı tarafa şirin görünmek için tarihimizin inkârı" sayarken, kitabın yazarı bana farklı şeyler söyledi:

Okul kitapları çocuklara seslenir; bu genç dimağlara komşuyu düşman, gaddar, saldırgan, ahlaksız, tehdit olarak göstermek yanlış ve hele çok zararlıdır. "Ötekinin" yaptığı olumsuzlukları okuyan küçük çocuklar ömür boyu taşıyacakları imaj ve stereotipler oluştururlar. Bu bir tarih yazımı sorunu değil, çocuk psikolojisi ve pedagoji sorunudur. Hele "gerçekler açıklanmalı" söylemi demagojidir, çünkü komşu kötülenirken "bizim" muhtemel kusurlarımız o kitaplara dâhil edilmez. Kitaplar bazı gerçekleri özellikle hasıraltı ederler. Sonunda "ötekinin" kötü imajı çocukların kafasında yerleşir. Büyüdüklerinde de farkında bile olmadan kin dolu kitaplar yazarlar.

Bu yıl Türkiye'de okutulan kitaplar tam da bu konuda sorunlu. Maddî yanlışlar, çelişkiler, aşırı milli övgüler, resmî tarihe uymayanların suskunlukla geçiştirilmesi başka bir yazının, daha doğrusu koca bir kitabın konusu olabilir. Burada çocukların kafalarında imajların nasıl oluştuğuna kısaca değinmekle yetineceğim. Tırnak içinde vereceğim cümleler bu yıl okutulan "Ortaöğretim Tarih, 10. Sınıf" kitabındandır.

Süryani, Rum/Yunan ve iç ve dış Ermenilerin, Müslüman Osmanlıların ve Türklerin hoşgörüsüne mazhar olurken, yaptıkları nankörlük ve kötülük çarpıcı kelimelerle çocuklara anlatılmakta. Bu kitapta kusursuz gösterilen "bizim tarafın hoşgörüsü" ise sürekli vurgulanıyor. Derslerini çalışan iyi öğrencilerin bu eğitimin sonunda bu "ötekiler" konusunda edindikleri görüş ve duygularını bilemiyoruz ama tahmin etmek zor değil.

Bu kitaba göre söz konusu "ötekiler" her zaman yabancıların aleti ve maşası olmuşlardır. Türkiye'nin düşmanı yabancılar "ötekileri" Türklere kötülük yapmak için kullanmışlar ve hâlâ da kullanılmaktadırlar. Örneğin "Süryaniler kendilerine soykırım yapıldığını söylemektedirler... Özellikle yurtdışına göç eden Süryaniler Batı'nın ekonomik refahı içinde yaşamak için o devletlerin siyasî ve dinî çıkarlarına alet olmaktadır." (s. 66) Rumlar (bazıları değil, hepsi) düşmanla işbirliği yapmışlar, oysa hoşgörünün nimetlerini özellikle onlar tatmışmış. Geçmişte yaptıkları nankörlük ve kötülükler uzun uzun anlatılıyor. Bugün için ise "yukarıdaki haberden de anlaşıldığı gibi (haber, Yunan Parlamentosu'nun "Pontus Rum soykırımı" diye bir anma günü ilan etmesidir) Yunanistan'ın Türkiye toprakları üzerinde emelleri devam etmektedir"

denmektedir. (s.158) Kitap, bu emelin Megali İdea olduğunu ve bu tehdidin kesintisiz hep sürdürüldüğünü savunmaktadır. Rumlar ve Yunanlılar "masum halka karşı saldırılar" da düzenlerler. (s. 156-161)

Ermenilere on sayfa ayrılmış. Türkler Ermenileri "Bizans zulmünden kurtarmalarına" karşın, onlar "Müslümanları yok etmeye" çalıştılar (s. 178-180), "katliam yaptılar" (s. 198), planlarında "iki yaşına kadar bütün Müslümanları öldürmek" vardı. (s. 199) Bazı bölgelerde "bütün halk, kadın çocuk ayrımı yapılmaksızın Ermeniler tarafından öldürüldüler. Çeşitli nedenlerle göç edemeyenlerin de büyük bölümü Ermenilerce öldürülürken özellikle kadınlar çok kötü muameleye maruz kaldı." (s. 199) Tehcir ise "Ermeni halkına can güvenliği sağladı"; çünkü teröre katılmayan Ermenileri yine Ermeniler öldürüyormuş. Sonra ASALA uzun uzun anlatılıyor ve 29 suikast olayı öğrencilere ayrı ayrı sunuluyor. (s. 203)

Yunanistan'da olduğu gibi Türkiye'de de bazı insanların "ötekinin" ile de kötü yanlarını sergilemek istemelerinin mantığı tam olarak bilinmiyor. Ama "öteki" konusuna yapılanın sistematiği, yani nelerin yapıldığı iyi biliniyor: "ötekinin" bazı olumsuzluklarını bütüne mal etmek; bir kötülüğü, "ötekinin" zaman içinde değişmeyen temel özelliği gibi göstermek; ve dolaylı bir kıyaslama ile "bizim" çok daha olumlu olduğumuz düşüncesini (güçlü, cesur, hoşgörülü, alçak gönüllü gibi) pekiştirmek. Bu kitaplarda bir kez bile, en azından, "bazıları öldürdü" gibi bir cümle kurulmamış; "öteki" bunları yaptı, şunları yaptı, "biz" ise, yine bütün olarak, böylesine, şöylesine iyiyiz ve üstünüz gibi bir söylem bütün okul kitaplarında egemen.

En akla yakın açıklama, bu tarih kitaplarının tarihle değil, kimliklerle ilgili olduklarıdır. Amaç bir milli kimlik oluşturmak. Üzücü olan, bu işe girişenlerin yaptıklarının bilincinde olmamaları. Kimlik oluşturduklarına inanıyorlar ama oluşacak algının sakat, zararlı ve hastalıklı olacağını göremiyorlar. Görmek istemiyorlar. Kendileri gibi düşünmeyenlere danışmak, bu konuda uzman olanlarla birlikte çalışmak düşüncesi onlara çok ters geliyor. Çünkü dünya görüşlerini tek doğru, tek yararlı yol biliyorlar. Aslında ne tür kitapların hazırlanacağı, yazarlar seçilirken kararlaştırılmış en baştan. Sonuç sürpriz sayılmamalı.